

ДУХОВНІСТЬ ЯК БЕЗАЛЬТЕРНАТИВНА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Понеділок Б.А.

Науковий керівник – професор, доктор педагогічних наук Данченко І.О.,
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені
Петра Василенка. 61002, Харків, вул. Алчевських, 44,
кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування та соціально-
гуманітарних дисциплін. тел. (057) 716 41 56, E-mail: unescokafedra@gmail.com;

Людина в сучасному українському суспільстві переживає скрутні часи трансформації свідомості, ментальності та духу. Така парадигма притаманна світові взагалі і загострення негативних явищ можна було спостерігати вже з останнього десятиріччя ХХ ст., коли у світі поглибилась духовна криза, посилювались національна і релігійна нетерпимість та ворожнеча, активізувалась демографічна, соціально-економічна і екологічна проблематика. Вплив цих явищ можна також спостерігати не лише у глобальних масштабах – у міжконфесійних відносинах, у суспільстві в цілому, але й на мікросоціальному рівні – у колі сім'ї, у стосунках між родичами. Насамперед є багато як об'єктивних, так і суб'єктивних причин того, що відбувається. Так, у багатьох суспільствах «західного» типу (маються на увазі країни Західної Європи і США) вже давно простежується курс на дискредитацію традиційних моральних імперативів і заміна їх новими, інколи – протилежними. Це не може не призвести до втрати багатьох основоположних складників духовності і, врешті-решт, до домінування бездуховності як нової «філософії життя». А що ж таке духовність?

Духовність – це узагальнене поняття ціннісної свідомості людини, що є світоглядним, зорієнтованим на людину і її вдосконалення, і відіграє особливу і незамінну роль у контексті набуття інтелектуального, морального потенціалу людини, як особистості. Духовність формується без примусу, людина вільна у своєму прийнятті гуманізму і альтруїзму як головних критеріїв власного розвитку. Духовно розвинена людина (особистість) усвідомлено й добровільно сприймати інтереси іншої людини, колективу, соціуму як головні цінності, що корелюють з її власними, що виражається у безкорисливості, прагненні творити добро, стверджувати справедливість, демонструвати й реалізувати співчуття, милосердя, емпатію тощо як органічні мотиви дій і поведінки людини. Духовність передбачає включення самої особистості в активний процес саморозвитку і самовдосконалення у контексті загальнолюдських і національних гуманістичних цінностей. Альтруїстично налаштована особистість не припустить у своїй поведінці прояви егоїзму, ненависті, нетерпимості, агресивності, брехні тощо. Бездуховність розуміється як протилежність духовності. Постійна робота людини над формуванням своєї духовності і передача у майбутні покоління українців зразків гуманістичної поведінки, повинно призвести до появи парадигми розвитку людини і суспільства, гідної людського буття.